

Statistika dela NČR je že sama po sebi dovolj zgovorna, dodajam le nekaj poudarkov:

- **Veseli me, da število pritožb v zadnjih letih narašča.** V letu 2024 smo jih prejeli 41, 4 več kot leto prej, če štejemo zavržene pritožbe pa je dejanska razlika v prirastu v primerjavi z letom 2023 celo 12 pritožb več. Leta 2023 smo prejeli pet pritožb več kot leta 2022 in 13 pritožb več kot leta 2021 ... Zveni nekoliko protislovno, da se trenda rasti pritožb na račun našega dela veselimo. Novica je dobra zato, ker se po našem mnenju javnost bolj zaveda pomena preverjenih, verodostojnih informacij in profesionalnega, etičnega dela novinark in novinarjev. Zato se pritožujejo. K temu zaključku nas vodi tudi analiza odločitev Novinarskega častnega razsodišča, mimogrede, tudi odločitev, razsodb in stališč, smo lani sprejeli (devet) več kot leta 2023. Razsodišče je v razrešenih primerih v zadnjih treh letih ugotovilo kršitve v več kot polovici primerov, lansko leto celo v 67 odstotkih. Kaj to pomeni? Da so pritožbe, ki jih dobimo, večinoma utemeljene, največkrat vsaj v povezavi z eno od očitanih kršitev.
- **Med mediji** je po številu prejetih pritožb največ le-teh usmerjenih na novinarke, novinarje TV Slovenija, a tu ne smemo zanemariti dejstva, da tam nastajajo številne oddaje, treba je upoštevati njihovo odmevnost, in, seveda, upravičena pričakovanja javnosti, da javni medij dela kakovostno, profesionalno in da ne krši novinarskega kodeksa. Delo, Slovenske novice, POP tv oziroma 24ur.si so mediji, ki so bili leta 2021 na prvih treh mestih po številu pritožb, lani pa ni bilo nobenega od teh na prvih stopničkih lestvice kršiteljev, kar je treba posebej izpostaviti. Lansko leto smo obravnavali pritožbe, naslovljene na 22 različnih medijev, v letu 2023 jih je bilo petnajst.
- **Ugotovljene kršitve členov** je treba razumeti kot opozorila javnosti na storjene napake. Največkrat kršimo 1. člen, ta od nas zahteva preverjanje informacij, ki jih objavimo, sledi mu 3. člen, ki govori o iskanju odziva, če objavimo hudo obtožbo, potem sledijo 4. (zamolčanje informacij, ki so pomembne za razumevanje teme) ter 2. člen, ki od nas zahteva, da se izogibamo nekorektnemu, osebno žaljivemu pisanju oz. poročanju, in 15. člen, ki določa, da je novinar dolžan ločiti informacijo od komentarja. Analiza neobravnavanih očitanih kršitev pa nakazuje na še en problem – da se vsebina spletnih objav pogosto spreminja netransparentno. To je velik problem sam zase, pri delu NČR pa to pomeni, če pritožnik pravočasno ne naredi posnetka zaslona, da nimamo dokaza, na podlagi katerega bi lahko pritožbo o domnevni kršitvi člena obravnavali.
- **NČR ne zaznava sistematičnega vlaganja neutemeljenih pritožb z namenom utišanja novinarjev**, kar bi spominjalo na SLAPP tožbe. Menimo, da se razsodišča ne zlorablja za obračunavanje z novinarji in mediji, morda je le tu in tam mogoče prepoznati določena znamenja skritih, a neuresničljivih želja.

- Novinarje, novinarke, urednice, urednike, ki prejmejo dopis Novinarskega častnega razsodišča, da smo dobili pritožbo zoper nje in da **pričakujemo njihov odgovor**, njihovo obrazložitev, pozivam, naj ta odgovor napišejo, kajti marsikdaj je zaradi tega naše odločanje lažje, morda prav zaradi podrobnejših novinarjevih ali urednikovih pojasnil ne ugotovimo kršitve. Tudi v zadnjih letih smo imeli nekaj primerov, ko se novinarji niso odzvali z odgovori.
- Razsodišče prejema tudi **pritožbe zaradi objav na družbenih medijih**, v skladu z našim Pravilnikom o delu NČR zaenkrat obravnavamo le vsebine, objavljene v medijih, ki so vpisani v razvid medijev, zato smo morali nekaj pritožb zaradi tega zavreči. Smo se pa na podlagi tega odločili, da bi bilo koristno spremeniti omenjeni pravilnik.
- **Umetna inteligenca** je že prisotna v naših medijih, zato smo predlagali tudi tri nove člene kodeksa. Nekateri medijski sveti po Evropi so se odločili, da novinarskih kodeksov zaradi umetne inteligence zaenkrat ne bodo spreminjali, ker odgovornost za objavljeno, za transparentnost našega dela, navajanje virov ostaja na novinarjih in urednikih, mi menimo, da je treba oblikovati osnovna načela za zagotavljanje etične uporabe sistemov UI.
- **NČR sodeluje tudi v razpravah, novinarskih delavnicah** o temah, ki so povezane z našim delom, pogosto nas prosijo tudi za oceno ali sodelovanje, ko na primer nastajajo najrazličnejša priporočila, povezana z novinarstvom, nazadnje smo sodelovali pri recenziji prenovljenih priporočil o odgovornem poročanju o samomoru, ob tem pa posebej poudarjam, da so smernice in priporočila, ki jih najdete na spletni strani Novinarskega častnega razsodišča, lahko zelo koristen pripomoček pri novinarskem delu in uredniških odločitvah.
- **NČR, kako naprej?** Upam, da bomo v letu 2026 našli odgovor na to vprašanje, začeli smo ga iskati že v letu 2023 in 2024, gre pa za pobudo, da bi se Novinarsko častno razsodišče preoblikovalo v Medijski svet, da bi torej v delo, ki ga opravljamo predstavniki novinarjev in javnosti, vključili tudi predstavnike založnikov. Vemo, kako je pri nas z lastniki in upravami medijev, a kljub temu bi veljalo ponovno razmisliti in se odločiti, ali gremo po poti večine evropskih držav in ustanovimo medijski svet. Morda pa bi tudi s tem spodbudili premike v pravo smer.
- **Zahvaljujem se** vsem članicam in članom Novinarskega častnega razsodišča, Špeli Stare, ki je motor NČR, in tudi Anastaziji Stepić, ki pogosto priskoči na pomoč. Vsako pritožbo je najprej treba pregledati, komunicirati s pritožniki o dopolnjevanju pritožb, z novinarji in uredniki o odgovorih na pritožbe, sledi priprava predloga odločitve, potem še obravnava, ki se marsikdaj razvleče na več sej NČR, saj se je treba poglobiti v obravnavani primer, pretehtati in dobro utemeljiti odločitve. Veliko prostih ur je treba posvetiti temu delu.